

og overlevering knyttet til moserne, har forfatteren også fundet plads til en omtale af de økonomiske fordele og ulemper, tørveproduktionen medførte for landbefolkningen. Endelig bringes som afslutning en kort omtale af tørveproduktionen i nutiden.

Forfatteren har bygget sin fremstilling overvejende på trykt materiale og har gjort et stort arbejde med at samle de spredte oplysninger, som i stort tal er citeret og refereret. I betragtning af kildematerialets art kunne mange citater og referater dog være udeladt. I stedet for at virke oplivende tynger de ved deres mængde. En fremstilling, der i højere grad fremstod som en bearbejdelse af kilderne i stedet for en sammenstykning af disse — som her for visse partiers vedkommende — ville være blevet mere overskuelig og ville, takket være de mange kildehenvisninger, have haft samme værdi for den, der måtte ønske at arbejde videre med emnet.

Thorkild Korsgaard.

T. Vogel-Jørgensen: Berlingske Tidende gennem 200 Aar. 1749—1949. Bd. I. (1749—1849) og bd. III, 1. halvbind (aktstykker, kildehenvisninger, noter m. m.). 1949. (Berlingske Forlag).

Det nye værk om Berlingske Tidende tegner til at blive en værdifuld forøgelse af dansk pressehistorisk litteratur. Det bygger på en grundig gennemgang af selve bladet, suppleret med undersøgelser i Rigsarkivets materiale og i bladets eget, for den ældste tid noget magre arkiv. Forf. har tidligere dokumenteret sine personalhistoriske interesser, og det med megen flid og omhu udarbejdede værk bringer en række nye oplysninger om det førende hovedstadsblad gennem 200 år. En væsentlig plads indtager redegørelsen for grundlæggeren af de Berlingske aviser, den tyskfødte bogtrykker E. H. Berling. At denne var en fremragende fagmand og en initiativrig forretningsmand, der lagde alle konkurrenterne langt bag sig, kan ikke benægtes. Dog føler man sig ikke helt overbevist af forf.s argumentation for, at han også var den fødte journalist. En anden hovedperson i det nu udsendte 1. bind af værket er red. M. L. Nathanson, der tiltrådte redaktionen i 1838 og moderniserede bladet. Også ved skildringen af hans indsats tillægges der ham en større glorie, end der rettelig tilkommer ham. Flere af de forbedringer, der indførtes ved de Berlingske aviser, var forlængst gennemført ved andre københavnerblade som »Fædrelandet« og »Kjøbenhavnsposten«. Det gælder navnlig den journalistiske behandling af en række indrepolitiske problemer som statsbudgettet, skattepolitik m. m. Den skævhed i fremstillingen, der herved opstår, skyldes først og fremmest manglen af en almindelig dansk pressehistorie. På den anden side er det klart, at Vogel-Jørgensens store værk vil blive et meget nyttigt og uundværligt forarbejde for den historiker, der engang skal påtage sig den krævende opgave at udarbejde en stor og alt omfattende dansk pressehistorie.

Harald Jørgensen.

Sven Waxell: Vitus Berings eventyrlige opdagerfærd 1733—1743. 139 sider. 1948. (Rosenkilde og Bagger Forlag).

1728 opdagede Vitus Bering det efter ham opkaldte stræde og fastslog dermed, at Asien og Nordamerika var adskilt af hav. Allerede 1733 udsendte den

russiske regering ham på en ny ekspedition (1733—43), der skulle fortsætte den første ekspeditions arbejde samt foretage etnografiske, botaniske og zoologiske undersøgelser i Sibirien.

Vitus Berings næstkommanderende var svenskeren Sven Waxell, der efter Vitus Berings død blev ekspeditionens leder. Efter hjemkomsten forfattede Waxell på tysk en beretning, der først for nylig er blevet almindelig tilgængelig og nu foreligger oversat til dansk. Noget væsentligt bidrag til belysning af Vitus Berings person giver Waxell ikke. Han har villet fortælle om ekspeditionens opgaver til søs og sine egne erfaringer, og om disse beretter han godt og uden omsvøb. Man får et levende indtryk af de besværligheder, der dengang var forbundet med at organisere en større ekspedition, af farlige sejlads gennem ukendte farvande, af vanskelighederne, der opstod som følge af angreb af skørbug, og af opholdet på Beringsøen, hvor Vitus Bering døde.

Som et supplement giver Waxell en beskrivelse af kamtschadalernes levevis og af dyrelivet på Beringsøen.

Waxell er en god fortæller, og dette i forbindelse med hans redelighed gør beretningen læseværdig både som historisk kilde og som almindelig underholdende rejseskildring.

Thorkild Korsgaard.

Thomas Prior: Slægten Prior i Danmark 1724—1945. 240 sider. 1948. (Vilhelm Priors kgl. Hofboghandel).

Slægten Prior, der blandt sine medlemmer mønstrer såvel repræsentanter for det jævne Danmark som for Danmarks storhandel, industri og kunst, har fået sin slægtsbog.

Bogen er for hovedpartens vedkommende udarbejdet af nu afdøde bogtrykker i København Thomas Prior. Efter dennes død 1945 afsluttedes arbejdet af arkitekt Alexis Prior.

Det er blevet til et værk på 240 sider, som rummer en fuldstændig oversigt over slægtens 7 generationer samt medlemmers ægtefæller og disses nærmeste slægtskabsforhold. Foruden de enkelte personers data er der i stort omfang vedføjet biografiske oplysninger, hvilket gør bogen til en værdifuld håndbog også for andre end slægtens medlemmer.

Bogen indledes med en biografi over stamfaderen, klokker i Rødby Peder Christian Prior. Denne biografi, der bygger på studier i såvel Rigsarkivet som landsarkiverne, er et udmærket eksempel på, hvor meget stof der til belysning af et i tiden ubetydeligt menneskeliv og dets karakter kan hentes ud af arkiverne.

Et tillæg rummer i form af digte, brevcitater, avisartikler o. a. bidrag til en nærmere karaktertegning af enkelte i slægten mere fremtrædende personer, som f. eks. dampskibsrederen H. P. Prior (1813—75) og generalløjtnant W. W. Prior (1876—1946).

Hele arbejdet er grundigt udført og opstillingen af de mange linier logisk og klar. Et sindrigt nummer- og talsystem sikrer, at man til enhver tid ved, hvor langt man er fjernet fra stamfaderen. Enkelte oversigtstavler er vedføjet.

Bogen bærer præg af en stor slægtskærlighed og slægtsstolthed — dog ikke således, at der lægges særlig vægt på de »store« medlemmer (Thomas Prior er søn af billedhuggeren Lauritz Prior); men den røber tillige myreflid og forskerglæde.

Finn Lauridsen.